

מפרט מבחן המיצ"ב בעברית לכיתה ה', תשע"ה (2015)

במבחן נבדקים שלושה תחומים, ואלה הם :

1. **הבנת הנקרא** – התחום נבדק באמצעות טקסטים מסוגות שונות המלווים בשאלות פתוחות או סגורות בממדי הבנה שונים.
2. **הבעה בכתב** – התחום נבדק באמצעות משימת כתיבה בהיקף רחב ובאמצעות תשובות לשאלות פתוחות.
3. **לשון** – התחום נבדק באמצעות שאלות בזיקה לטקסטים ובאמצעות משימות הכתיבה.

כל אחד מן הנושאים מפורט בטבלה שבעמוד הבא.

תחום	פירוט	משקל יחסי	הערות
1. הבנת הנקרא לפי תכנית הלימודים: ¹ פרק ג; פרק ד: הישגים 4, 5, 6, 7	סוגי הטקסטים <ul style="list-style-type: none"> טקסט ספרותי (סיפור) טקסט למטרות מידוע, תיאור והסבר טקסט למטרות טיעון ושכנוע טקסט למטרות הפעלה 	כ-60% <ul style="list-style-type: none"> ממדי ההבנה (ראו נספח למפרט) הבנת המשמעות הגלויה בטקסט הבנת המשמעות המשתמעת מן הטקסט פרשנות בחינה והערכה של רכיבים תוכניים, לשוניים וטקסטואליים 	<ul style="list-style-type: none"> אורך טקסט: כ-650 מילים. חלק מהטקסטים הם במבנה בלתי רציף ונלווים להם טקסטים חזותיים או מילוליים.
2. הבעה בכתב לפי תכנית הלימודים: פרק ג; פרק ד: הישגים 2, 3	כתיבה למטרות שונות <ul style="list-style-type: none"> סיפור דיווח, תיאור והסבר טיעון ושכנוע 	כ-25% <ul style="list-style-type: none"> ממדי ההערכה תוכן ומבנה לשון 	<ul style="list-style-type: none"> מטלות הכתיבה הן בזיקה לטקסט או ללא זיקה אליו.
3. לשון לפי תכנית הלימודים: פרק ג; פרק ד: הישג 8	נושאים <ul style="list-style-type: none"> אוצר מילים מבנה מילה: פועל ושם תחביר כתיב 	כ-15% ² <ul style="list-style-type: none"> שימוש בלשון מודעות לשונית ידע על-לשוני 	<ul style="list-style-type: none"> שימוש תקין בצורות ובמבנים לשוניים הבנת המשמעות של צורות ושל מבנים לשוניים הכרת המונחים הלשוניים המפורטים בתכנית הלימודים (ללא דרישה להגדרתם).

¹ תכנית הלימודים לבית הספר הממלכתי והממלכתי-דתי, **חינוך לשוני: עברית – שפה, ספרות ותרבות** (תשס"ג), ירושלים: האגף לתכנון ולפיתוח תכניות לימודים, המזכירות הפדגוגית, משרד החינוך, התרבות והספורט.
² עמוד 65 בתכנית הלימודים

נספח למפרט

1. הבנת הנקרא – ממדי הבנה³

א. הבנת המשמעות הגלויה בטקסט

הקוראים צריכים להבין את מה שנכתב באופן מפורש בטקסט, וכן להבין כיצד הכתוב קשור למידע שהם מחפשים. המידע עשוי להופיע במשפט, בפסקה או בטקסט כולו.

ממד זה כולל:

- איתור פרטי מידע מפורשים בטקסט (כגון שמות, פעולות, זמן, מקום);
- זיהוי רעיונות, הגדרות, הסברים והכללות הכתובים בטקסט במפורש;
- ארגון מחודש של פרטי מידע מפורשים בטקסט;
- זיהוי קשרים לוגיים המפורשים בטקסט;

ב. הבנת המשמעות המשתמעת מן הטקסט

הקוראים צריכים להשלים פערי משמעות הקיימים בטקסט. הם מסיקים במהלך הקריאה מסקנות על אודות רעיונות ומידע העולים מן הטקסט אף שאינם מצוינים בו באופן מפורש. המסקנות יכולות להתייחס למשתמע מחלק מצומצם של הטקסט או למשתמע מן הטקסט כולו.

ממד זה כולל:

- הבנת מילים וביטויים מתוך הקשר;
- הבנת אזכורים;
- הבנת יחסים לוגיים שאינם מפורשים בטקסט;
- הבנת רעיונות המשתמעים מן הטקסט;
- זיהוי הכללות שאינן כתובות במפורש בטקסט על סמך פרטי מידע המפורשים בו;
- הבנת קשרים שאינם מפורשים בין רעיונות ובין נושאים המיוצגים באופן מילולי או חזותי בטקסט או בטקסטים נלווים.

³ ממדי ההבנה עודכנו במפרט בשנת הלימודים הנוכחית (תשע"ה). הידע על אודות ממדי ההבנה המעודכנים יורחב במסגרת תהליכי ההדרכה הבית-ספריים ובמסגרת ההשתלמויות המחוזיות.

ג. פרשנות

הקוראים צריכים לעבד את המידע ולבנות משמעות רחבה בעקבות הקריאה. הם מסתמכים על תפיסתם את העולם, על הידע ועל הניסיון שלהם כדי ליצור פרשנות מעוגנת בטקסט. הפרשנות המתגבשת על ידי הקוראים עשויה להשתנות מקורא לקורא.

ממד זה כולל:

- העלאת השערות על-סמך הכתוב בטקסט;
- גיבוש תובנות בנוגע לתהליכים, מסרים, יחסים, מניעים ורגשות העולים מן הטקסט;
- הבנת טענות-על ומסרים עיקריים;
- השוואה ומיזוג בין רעיונות או מידע;
- שילוב בין ידע אישי, חוויות והתנסויות לבין משמעויות הנמצאות בטקסט;
- אפיון של דמויות, של אישים, של מקומות ושל אווירה על-סמך הכתוב בטקסט;
- גיבוש עמדה מנומקת על סוגיות, על דילמות, על התנהגויות או על מעשים המתוארים בטקסט;
- יישום הנלמד מן הטקסט בהקשרים אחרים.

ד. בחינה והערכה של רכיבים תוכניים, לשוניים וטקסטואליים

הקוראים צריכים לבדוק כיצד המשמעות מוצגת בטקסט. הם צריכים להשתמש באופן יעיל ומושכל בידע שלהם על סוגות, על מבנים של טקסט ועל מוסכמות לשוניות. עליהם גם לבחון את האמצעים שבהם הכותב עושה שימוש כדי להציג רעיונות ועמדות וכדי לבחון את מידת ההתאמה של האמצעים למטרות הכתיבה.

ממד זה כולל:

- הערכת המטרה של הטקסט ושל טקסטים נלווים לו;
- הערכת זיקות בין טקסטים;
- הערכת הרלוונטיות של הטקסט למטרות הקורא;
- הערכת עמדתו של הכותב;
- הערכת תוכן הטקסט (כגון אמינות, עדכניות, בהירות, היתכנות הרעיונות המוצגים בטקסט);
- הערכת תרומתם של רכיבי מבנה להבנת התוכן (כגון תפקיד הכותרת, מקדמי ארגון);
- הערכת הלשון וסגנון הכתיבה (כגון שימוש באמצעים ספרותיים, בחירות לשוניות).

2. הבעה בכתב – ממדי ההערכה

א. תוכן ומבנה (כ-65%)

- צמידות לנושא ולמטרת הכתיבה ;
- פיתוח התוכן (כגון פירוט, מורכבות רעיונית, הצגת נקודות מבט שונות והיקף הולם) ;
- מודעות לנמען (כגון הצגת המידע הדרוש לנמען לשם הבנת הטקסט) ;
- התאמת מבנה הטקסט לדרישות המטלה ;
- לכידות: יצירת רצף ברור, הגיוני ותקין בין היחידות הרעיוניות (או בין יחידות התוכן) בטקסט ;
- קישוריות: שימוש מגוון ויעיל באזכורים, בציניי שיח ובמילות קישור (למרכיב זה יש זיקה הדוקה ללשון) ;
- הטקסט הכתוב וארגונו: הבחנה בין היחידות הרעיוניות (או בין יחידות התוכן) בטקסט.

ב. לשון (כ-35%)

- משלב לשון: שימוש בלשון ההולמת את הנמען ואת המטרה ;
- אוצר מילים: שימוש מגוון ומדויק במילים ;
- תחביר: מבנה משפט תקין, התאם דקדוקי (במין, במספר), שימוש נכון במילות יחס ובמילות קישור ;
- פיסוק: שימוש הולם בסימני פיסוק (נקודה, סימן שאלה, נקודתיים, מירכאות וסימן קריאה) ;
- כתיב: הפרדה בין מילים, אי-השמטת אותיות והיעדר טעויות.

3. לשון – הנושאים

- אוצר מילים, משמעות ומבנה (לרבות חיפוש מילה במילון) ;
- יחסי משמעות בין מילים: נרדפות וניגודיות ;
- זיהוי והפקה של מילים מאותו שורש (משפחות מילים) ;
- זיהוי זמנים וגופים של הפועל ושימוש תקין בהם ;
- התאם דקדוקי (במין, במספר) בין שמות עצם לפעלים ובין שמות עצם לשמות תואר ;
- הבנת משמעות של מילות קישור (אך, אבל, לכן, משום ש- וכד') ;
- הבנת התפקיד של סימני הפיסוק (נקודה, סימן שאלה, נקודתיים, מירכאות, סימן קריאה ושלוש נקודות).